

філософському контексті давньоруської пам'ятки «Бджола» // Філософські обрії. – 2004. - № 12.- С. 27-42; 7. *Неня Г.О.* Ісихазм як специфічна православна світоглядно-богословська концепція містичної філософії християнства [Електроний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://www.risu.org.ua/ukr/study/religdigest/article;20453/>; 8. Православная энциклопедия. «Азбука веры» [Електроний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://azbyka.ru/dictionary/17/serdce-all.shtml>; 9. Православная энциклопедия. «Азбука веры» [Електроний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://azbyka.ru/dictionary/19/umnoe delanie-all.shtml>

Громоваця Бердник
Київ

МОЛЬФАРСТВО-КАРПАТСЬКА МАГІЧНА ТРАДИЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ, СИМВОЛИ, ЗНАКИ

Мольфарство – карпатська магічна традиція, яка збереглася до наших днів.

Етимологія слова «мольфар»:

Термін *«мольфар»* походить від стародавнього слова *«мольфа»*, що означає зачарований, «замовлений» предмет. *Мольфою* може бути будь-який предмет – чи то спеціально зроблений оберіг, чи то предмет побутового використання чи хатнього начиння. Характер *мольфи* визначається ситуацією, для якої її роблять. Над визначеним предметом *мольфар* промовляє спеціальну *«примівку»* – замову, і той предмет служить людині в певній життєвій ситуації.

Кожен *мольфар* – маг у прямому розумінні цього слова. Тобто, він володіє умінням і силою управляти стихіями і силами природи, обертати їх на шкоду чи користь оточуючим. Він – володар і білої, і чорної магії, а також ряду проміжних мистецтв. Різниця чорних і білих *мольфарів* – у *меті*, з якою проводиться ритуал, і в тому, чи зловживає *мольфар* подарованою йому силою.

Мольфарське «прикладне» мистецтво базується на двох речах. Це *мольфи*, заговорені предмети, від яких і пішла назва традиції, і *примівки* – особливі набори слів. Простіше кажучи, основа мольфарського мистецтва – **СЛОВО**.

Характеристика Мольфарства, порівняльний аналіз з іншими магічними традиціями (сибірський шаманізм та ін.)

Карпатську магічну традицію (яку в подальшому я називатиму *мольфарство*) можна також назвати карпатським шаманізмом, оскільки терміни *«шаман»* і *«шаманізм»* вже вийшли за межі тунгусько-сибірської магічної традиції, звідки цей термін, власне і походить (дослівне значення: «той, хто ходить між світами»). У багатьох культурах так називають людей, наділених яснобаченням та надприродними можливостями, які є заступниками людей перед духами та богами, цілителями і пророками. З легкої руки відомого

міфолога й історика релігій Мірче Еліаде сучасні дослідники говорять про шаманізм північноамериканський та тибетський, скандинавський та індоєвропейський. Отже, тепер до списку можна віднести й шаманізм Карпат (тому що традиція ця збереглася не тільки в українській частині Карпатських гір).

Дослідники відзначають, що шаманські методи дуже схожі між собою. В Австралії та Сибіру, в Центральній Азії та Південній Африці, Північній та Південній Америці, в Північній та Східній Європі — способи дії схожі. Якщо згадати чаклунів та відьом середньовічної Європи, на яких вела полювання інквізиція, то їхні методи теж дуже нагадували шаманські.

Інструменти Мольфарства: «гromовиця», гromова палиця, гromові камені, градний ніж, дрімба.

Гromовиця — це один з найважливіших мольфарських інструментів. Коли б'є блискавка в смереку, і при цьому від неї відпаде скалка, в якій є природний отвір — це і є *гromовиця*. Така скалка має певні лікувальні можливості, з її допомогою від людини можна відвести зле мольфування, а також з допомогою цього інструменту *мольфар* позбавляє сил злих відьом.

Одним із інструментів, які досить часто використовуються при ініціації, при лікуванні, а також при інших обрядах, зокрема, для входження в транс є особливий музичний інструмент, — **дримба**.

Власне, тибетські, алтайські народи та інші народи Азії знають аналогічний інструмент (традиційно його називають варганом). Різниця між гуцульською *дримбою* та варганами інших народів світу (де, до речі, теж були поширені шаманські техніки та практики входження в розширений стан свідомості) невелика – незначна відмінність у формі. *Дрімба* – це інструмент для досягнення стану розширеної свідомості. До речі, формою *дримба* схожа на камертон – інструмент, що його використовують при настройці музичних інструментів. То, може, гуцульська *дримба* – то древній камертон для настройки на внутрішню музику небес? І з допомогою цього маленького інструмента *мольфар* входить у такий стан, де починає чути «гармонію сфер», що нею створений і впорядкований світ?

Можна сказати, що *дримба* для *мольфара* – це те саме, що священний бубон для шамана. Як відомо, сибірський або американський шаман досягає трансового стану з допомогою магічної музики, що її видобувають з бубна або спеціальної тріскачки. Шамани називають свій бубон «конем», що переносить їх у світи духів, і хорошому шаману достатньо кілька ударів у бубон, аби привести свою «точку зборки» в належний змінений стан свідомості. Тим самим для *мольфара* служить *дримба*.

Мольфарство в легендах та історичних хроніках. Мольфарство в наші дні.

Мольфари в легендах про опришків. Перекази про «великих мольфарів» давнини. Сучасні мольфари Карпат: Андрій Гой, Михайло Нечай та ін.

Значення мольфарів в сучасному суспільстві.

Чи не тому ми маємо біди та проблеми, екологічні катастрофи і невиліковні хвороби, що ми, звичайні люди, давно вже порушили ті святі і єдині для всього

сущого закони, що їх нині тримають лише маги, *мольфари*, шамани – посвячені і видючі. І, можливо, тільки завдяки їм дотепер ще живе планета Земля і існує людська цивілізація?..

Феномен магів – це спалахи тієї Першоповноти, про який нам розповідають міфи. Тепер та правітчизна, той цілісний світ, де всі розуміли одне одного, існує в паралельній реальності. Маг відкидає тіні між світами, від минулого до майбутнього, з'єднуючи їх у сучасному. І в цьому головне завдання таких людей: адже навіть *примівки*, ці формули магічного мистецтва, – це зовнішні атрибути. Головне ж дійство відбувається у душі *мольфара*, у тому світі, де *примівник* живе половину свого життя.

Яна Івлєва

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

МІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВІРОВЧЕННЯ СЕКТИ СКОПЦІВ ТАВРІЙСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ХІХ СТОЛІТТЯ

Останнім часом історична наука зазнала суттєвих змін, зумовлених прийняттям Україною незалежності та розбудовою демократичної держави. Звільнення науки від ідеологічних догм значно розширило спектр історичних досліджень, зокрема посилився інтерес до історії релігійного сектантства. Вивчення процесів, які відбувалися в містичних сектах, що з'явилися на основі православ'я, дозволить краще з'ясувати сучасний шлях розвитку православної релігії, роль якої в українському суспільстві в останні десятиріччя значна зросла. Регіональна історія містичного сектантства до сих пір практично не вивчена, хоча й є достатня кількість джерел, які ще не вивчалися дослідниками. Зазначене зумовлює актуальність дослідження містичної секти скопців, представники якої в ХІХ ст. проживали в Таврійській губернії.

Секта (у перекладі «правило», «образ думок»; «вчення», «напрям», «школа»; «єресь», «хибне вчення» тощо) – замкнута група віруючих, відокремлена в організаційному та релігійному аспектах, опозиційно настроєна до офіційної релігії, що вирізняється в соціокультурному плані від основної маси віруючих у певному регіоні. Розподіл термінів «секта» й «єресь» є умовним. Якщо секта є групою віруючих, які сповідують своє опозиційне вчення, то єресь – зміст самого вчення. Для секти характерна претензія на винятковість своєї ролі, ідейних принципів, що зумовлює тенденцію до ізоляціонізму. У секті різко вирізняється прагнення до духовного відродження, інститут священства відсутній, лідерство є харизматичним й т.д.

Дослідники виділяють у православному сектантстві два типи сект – містичні та раціоналістичні. У містичних сектах психологічна сутність релігії більш доступна й досягнення трансперсонального стану в значній мірі виступає головною метою релігійного життя. Традиційно до них відносять хлистів і скопців.

У Російській імперії секта скопців з'явилася в другій половині ХVІІІ ст., а в Таврійській губернії скопці з'явилися приблизно в 1820 р. [2, л. 35]. Вперше